

Zhou Hongwei (Чжоу Хунвей)
кандидат філософських наук,
викладач університету Хучжоу, КНР
Смолінчук Лариса,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та психології професійної освіти,
Національний авіаційний університет, м. Київ

УНІВЕРСИТЕТСЬКА ОСВІТА В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ: ВИКЛИКИ І РІШЕННЯ

The article considers the main challenges facing higher education related to the pandemic, are pointed out in the article different options how higher education can meet these challenges are shown. Analysis of changes that will define the transformation of education sector is carried out. Main trends and factors that will define changes in the system of higher education in the next years are marked out.

Пандемія COVID-19, яка охопила світ у 2020 році, вплинула на всі сфери життєдіяльності суспільства. Сьогодні невідомо, чи знайдеться галузь, яка б в тій чи іншій мірі не зазнала змін у зв'язку із запровадженнями карантину. Вплив на систему освіти мав свою специфіку. Пандемія стала причиною трансформації сформованого формату організації навчання. Навчальні заклади потрапили у складні умови і змушені були в найкоротші терміни адаптуватися до ситуації, що склалася, витратити значні кошти та вдаватися до рішучих кроків, часто без урахування можливих наслідків.

2020-й та початок 2021 року для усіх учасників освітнього процесу пройшов у режимі онлайн, зумовивши потребу оперативного вивчення і застосування технологій дистанційного навчання не лише студентами та викладачами, але й представниками адміністративного й навчально-допоміжного персоналу.

Університети були змушені в стислі терміни вирішувати низку гострих організаційних і фінансових питань:

- в яких формах проводити навчання;
- які технічні засоби для цього використовувати;
- на яких онлайн-платформах;
- як оцінювати засвоєння студентами навчального матеріалу;
- як здійснювати контроль і оцінювати якість навчання;
- як проводити іспити;
- яким чином здійснювати набір на наступний навчальний рік і т.д.

В особливо складні умови потрапили невеликі університети з обмеженими ресурсами. Перехід до віддаленого навчання висунув цілу низку взаємопов'язаних між собою проблем:

- дистанційне навчання не є рівноцінною заміною традиційних форм освіти, особливо у зв'язку з нестачею необхідного обладнання в університетах, відсутністю технічних засобів у студентів і викладачів, не завжди якісним доступом до Інтернету в регіонах, недостатньою кількістю (якістю) онлайн-платформ;
- збільшення навантаження на бази даних та інформаційні системи університетів призвели до збоїв і нестабільності в їх роботі;
- відсутність системи забезпечення інформаційної безпеки призвели до того що, час від часу виникають проблеми з онлайн-платформами, на базі яких університети проводять дистанційні заняття, так частина університетів заявила про відмову від платформи Zoom у зв'язку з хакерськими атаками (так званій Zoombombing).
- забезпечення відповідного рівня якості освіти при переході до дистанційного навчання в умовах недосконаlosti, а іноді і просто відсутності, в університетах діючих систем управління навчанням (програмного забезпечення для адміністрування навчальних курсів) стало досить складним завданням;
- виникла необхідність підвищення кваліфікації викладачів для здійснення якісного онлайн-навчання: забезпечення інформацією про наявні платформи і сервіси, їх функціонал, ефективні методи викладання в онлайн-форматі та ін.
- значно збільшилося навантаження на студентів, професорсько-викладацький та адміністративний персонал: загальноприйнята думка, що дистанційне навчання економить час і зусилля викладача, працює лише на рівні використання готових курсів, створення нових курсів, навпаки, вимагає багато додаткових часових і інтелектуальних затрат (а в ситуації, що склалася, більшість викладачів змушені створювати саме нові курси); керівництво університетів змушене швидко приймати життєвоважливі рішення щодо захисту здоров'я всіх учасників навчального процесу та забезпечення безперервної життєдіяльності університетів.

Украї негативний вплив пандемія мала на міжнародне співробітництво: скасовані міжнародні поїздки, припинені програми обмінів та академічної мобільності студентів і науково-педагогічних кадрів, багато програм науково-дослідного співробітництва поставлено на паузу.

У складній ситуації опинилися іноземні студенти. У кінці минулого навчального року в результаті вимог в найкоротші терміни звільнити гуртожитки та університетські кампуси, через закриття кордонів і скасування рейсів багато іноземних студентів з великими труднощами поверталися додому, мали фінансові проблеми, проблеми з медичним обслуговуванням та ін. Це, безсумнівно, негативно позначилося на наборі в університети іноземних студентів у цьому навчальному році. Значне зменшення кількості студентів очікується і на наступний рік. Отже з серйозними фінансовими труднощами зіткнуться університети, зорієнтовані на підготовку іноземних студентів.

Зрозуміло, що після виходу з пандемії вища освіта вже не повернеться в традиційний стан, набутий певний досвід, який потрібно проаналізувати й ефективно використати в майбутньому. В умовах, що склалися, першочерговими завданнями для університетів стають:

- стратегічне планування та врахування ризиків для передбачення короткострокових і довгострокових наслідків пандемії, включаючи економічний спад;
- пошук шляхів забезпечення ефективного онлайн-навчання (так у багатьох країнах керівництво університетів переходить на онлайн-навчання на невизначений термін, незалежно від термінів зняття карантину).
- розробка заходів підтримки студентів і викладачів: організація тренінгів для професорсько-викладацького складу, організація платформ для обміну досвідом між викладачами, спільного пошуку рішень проблем, що виникають в процесі навчання, методологічної допомоги в адаптації програм до форм онлайн-навчання; організація психологічної підтримки студентів і співробітників;
- приведення у відповідність процедур і критеріїв оцінки знань;
- розробка нових критеріїв оцінки якості освіти;
- налагодження партнерства з зарубіжними університетами, які готові до співпраці та обміну досвідом.

Відомі експерти в галузі вищої освіти Філіп Альтбах, Ханс де Віт висловлюють сумнів, що пандемія спричинить технологічну революцію у вищій освіті, проте зазначають, що розраховувати на те, що після пандемії все повернеться до звичного режиму, не варто (Філіп Альтбах, Ханс де Віт, 2021).